

Aan de voorzitter en de leden van de Vaste Commissie
voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van de
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA DEN HAAG

Briefnummer
19/10.186/TG/JVE

Onderwerp
AO Wetenschapsbeleid 14 mei 2019

Den Haag
2 mei 2019

Telefoonnummer
070-3490415

E-mail
grosfeld@vnoncw-mkb.nl

Hoogedelgestrengedames en heren,

Onlangs werd in de Tweede Kamer het congres ‘waarde van wetenschap’ georganiseerd. Een uitstekend initiatief waaruit duidelijk bleek dat de waarde van wetenschap onomstreden is, maar moeilijk te kwantificeren is. De wetenschap is bijna letterlijk van ‘onschatbare’ waarde.

Voor het bedrijfsleven staat deze waarde meer dan vast. De beschikbaarheid van kwalitatief hoogwaardige onderzoekers en de toegang tot gespecialiseerde toonaangevende R&D zijn belangrijke vestigingsplaatsfactoren voor R&D intensieve bedrijven. Nederlandse bedrijven zijn te spreken over de kwaliteit van de Nederlandse wetenschap, hoewel ze soms focus missen. Dit bleek duidelijk uit onze jaarlijkse R&D barometer. Daarnaast vinden bedrijven het van belang dat er naast meer thematisch gericht onderzoek voldoende ruimte is voor vrij en ongebonden fundamenteel onderzoek. De wetenschap presteert in Nederland uitstekend.

Kenmerkend voor Nederland is dat de goede innovatieve en wetenschappelijk prestaties worden geleverd tegen relatief zuinige publieke- en private investeringen. Wel zijn de totale private investeringen in innovatie toegenomen (van 1,06% BBP in 2011 tot 1,17% BBP in 2017). Ongeveer 40% daarvan komt inmiddels voor rekening van het mkb (3,1 mld. in 2016). Dat was 27% (ongeveer 1,3 mld.) in 2003. De publieke investeringen stijgen in deze kabinetsperiode wel, maar blijven achter bij de groei. Verwacht wordt dat deze een gestage daling inzetten van 0,72% in 2018 naar 0,65% in 2023¹.

¹ Rathenau ‘Totale investeringen in Wetenschap en Innovatie’ (2019)

Dit belang van de wetenschap blijft niet alleen bij woorden. Jaarlijks investeert het bedrijfsleven ongeveer een half miljard euro in de wetenschap, waarmee we op de derde plek van Europa staan. We missen in de wetenschapsbrief (h)erkenning voor deze belangrijke rol die het bedrijfsleven speelt en zien om die reden de wetenschapsbrief als een stap terug ten opzichte van de geformuleerde wetenschapsvisie. Met zes concrete voorstellen kan het wetenschapsbeleid naar onze opvatting meer evenwichtig worden:

1. *Zet ook vanuit de wetenschap gericht in op de prioriteiten van dit kabinet: voorkom daarbij versnippering van de inzet van extra middelen voor onderzoek en innovatie door het versterken van de samenhang tussen het innovatie- en wetenschapsbeleid. Benut hiervoor de NWA.*
2. *Zet in op een AI impuls in dit kader.*
3. *Versterk de PPS component bij NWO.*
4. *Maak structureel budget vrij voor de Industrial Doctorate regeling voor het mkb.*
5. *Werk aan een valorisatiepact.*
6. *Verantwoordelijke Open Science.*

Deze punten worden hierna verder uitgewerkt.

1. Zet ook vanuit de wetenschap gericht in op de prioriteiten van dit kabinet

Zowel het wetenschapsbeleid als het innovatiebeleid starten vanuit een stevige generieke basis. In de wetenschap wordt via een algemene eerste geldstroom en grote delen van NWO de hele brede wetenschap bediend. In het innovatiebeleid wordt het hele innovatieve bedrijfsleven bereikt via met name de WBSO.

VNO-NCW en MKB-Nederland vinden dit positief. Het biedt ruimte voor vrij en ongebonden onderzoek aan de ene kant, en innovaties in alle takken van sport bij de bedrijven aan de andere kant.

Daarbovenop zou met thematisch beleid naar onze opvatting focus moeten worden aangebracht in de middelen. Onderzoek en innovatie is als topsport, je hebt focus op kwaliteit en volume nodig. Naast ruimte voor de breedte van onderzoek moet er dus gekozen worden om zwaartepunten en massa te creëren. Wanneer Nederland dat goed doet kunnen de publieke investeringen ook fungeren als hefboomfunctie op de private investeringen.

Kort gezegd: met extra overheidsinvesteringen kan je, zoals de KNAW ook stelt, private investeringen aanjagen maar dan moet je wel in de goede zaken investeren.

In dit thematisch beleid ligt op dit moment een zorg.

De NWA kent geen focus.

Bij de inzet van extra middelen bij de Nationale Wetenschapsagenda (NWA, structureel 130 miljoen per jaar) wordt vooraf geen enkele focus aangebracht. Ruim 75% van de middelen (80 miljoen in 2019, bij onveranderd beleid bijna 100 miljoen per jaar) wordt met een open call zonder richting uitgezet.

Dit is op zichzelf opvallend omdat de kenniscoalitie dit instrument juist bedoelde als thematisch instrument.² Nu komt er zeker wel thematisch onderzoek uit de NWA, maar onduidelijk is op welke gebieden en hoe dit past binnen ander beleid zoals bijvoorbeeld de accenten uit het regeerakkoord. Daardoor worden kansen gemist om krachten te bundelen en uitdagingen als klimaat, veiligheid en gezondheid met succes te kunnen aanpakken. Maar denk ook aan de inzet op kunstmatige intelligentie waarvoor nu wereldwijd de kaarten worden geschud.

Juist door vooraf meer richting te geven kan veel meer privaat en publiek geld worden gemobiliseerd³. De NWA biedt wel de mogelijkheid om vooraf meer richting aan te brengen. Naast de open-call kent het instrument ook een thematisch deel waar samen met vakdepartementen kan worden ingezet op maatschappelijk relevante thema's. Op dit moment beslaat deze pot amper 15% van de middelen van de NWA (de overige 10% zijn bestemd voor o.a. communicatie en het onderhouden van routes).

In samenhang met dit punt is het van groot belang veel meer de samenwerking op te zoeken met het innovatiebeleid. Daar wordt op dit moment in het kader van de volgende stap in het topsectorenbeleid gewerkt aan missies op een aantal prioriteiten die het regeerakkoord stelt. Wanneer de samenhang tussen beide sporen niet wordt opgezocht dreigt een versnippering van middelen, talloze verschillende potten en een oerwoud van verschillende thema's en onderwerpen. Dit belang wordt ook onderkend door NWO, die in haar strategie missies, verbinden en coördineren belangrijk aandacht geeft. Het is dus zaak dat OCW ook bijdraagt aan deze nationale prioriteiten.

Wij vragen de Tweede Kamer, de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap te vragen de verdeling tussen de open en de thematische call meer in balans te brengen (bijvoorbeeld 50% - 40%) en deze middelen in te zetten op de missies en sleutel technologieën zoals die nu worden opgesteld.

2. Eerste prioriteit hierin zou een stevige impuls voor AI moeten zijn

Nederland moet voorloper zijn in de toepassing en ontwikkeling van kunstmatige intelligentie (artificial intelligence of kortweg AI). AI wordt vergeleken met eerdere industriële revoluties en zal door het sectordoorsnijdend karakter enorme impact hebben op onze economie. Daarom is het van groot belang dat we als land meegaan in deze

² Zie hiervoor de investeringsagenda van de kenniscoalitie (2016): <https://wetenschapsagenda.nl/publicatie/investeringsagenda/>.

³ Opvallend is overigens dat OCW er bij de start van de NWA ('startimpuls') voor koos wel vooraf focus aan te brengen.

razendsnelle ontwikkeling. De Nederlandse wetenschap is goed op dit terrein, en er liggen veel kansen in de toepassing van AI in sterke punten van de Nederlandse economie maar het ontbreekt aan een samenhangende impuls over de hele keten heen, waardoor we de boot hier dreigen te missen.

3. Versterk de PPS component bij NWO

Het bedrijfsleven heeft vertrouwen in het nieuwe NWO en de nieuwe NWO strategie. NWO is meer en meer een partij die verbindend werkt tussen wetenschap en maatschappij. De ervaringen met de inbreng van NWO in het kader van het topsectorenbeleid zijn positief. Van de 275 miljoen wordt 100 miljoen ingezet op PPS. Het bedrijfsleven matched dit met ongeveer 30 miljoen op jaarbasis. Er ligt veel meer privaat geld klaar voor de wetenschap wanneer het aandeel van de PPS component binnen NWO zou kunnen groeien. Dat biedt kansen voor de wetenschap én voor een bijdrage aan de grote uitdagingen waar Nederland voor staat.

4. Maak structureel budget vrij voor de Industrial Doctorate regeling voor het mkb

Twee jaar geleden is NWO gestart met het pilotprogramma Industrial Doctorates. Deze regeling, met een budget van 5 miljoen euro, richt zich op het bevorderen van de samenwerking tussen kennisinstellingen en het bedrijfsleven, en in het bijzonder op het midden- en kleinbedrijf (mkb). Binnen het programma voert een kandidaat-promovendus werkzaamheden uit bij zowel de kennisinstelling als het deelnemende bedrijf. Het mkb heeft grote interesse getoond voor deze regeling. Deze pilot is gefinancierd met incidenteel budget. VNO-NCW en MKB-Nederland pleiten ervoor deze regeling structureel te borgen en uit te bereiden.

5. Werk aan een valorisatiepact

In landen waar de kennistransfer is ontwikkeld tot een volwaardige taak van een universiteit, zijn hoogstaande innovatie ecosystemen ontstaan (denk aan Stanford of Israël). Dit brengt impactvolle bedrijven voort en levert directe economische bedrijvigheid op door de schil aan toeleveranciers. Het valorisatiedebat in Nederland is verworpen tot een set aan indicatoren en abstracte discussie waardoor het primaire doel, kennistransfer die leidt tot nieuwe bedrijvigheid en het versterken van bestaande bedrijvigheid is weggezaakt. Nederland heeft hier zeker stappen gezet, getuige de vele incubator structuren die er zijn, maar het rijk laat deze nu helemaal los.

De evaluatie van de valorisatie regeling pleit juist voor een ‘valorisatie pact’ waarin bedrijfsleven, wetenschap en overheid gezamenlijk de schouders zetten onder het onderwerp. Enige ambitie op dit terrein ontbreekt nu terwijl in Nederland kennistransfer nog verder ontwikkeld moet worden. Het is positief te zien dat de VSNU deze handschoen oppakt maar dat is onvoldoende. Een actieve rol en inzet van het Rijk is en blijft noodzakelijk.

We vragen de Tweede Kamer te bepleiten dat de ministeries van Economische Zaken en Klimaat en Onderwijs, Cultuur en Wetenschap samen werken aan een valorisatiepact, met nadruk op de economische kant van valorisatie.

6. Verantwoordelijke Open Science

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zet stevig in op het verder brengen van Open Science (data en publicaties). We vragen daarbij wel aandacht voor de zorgvuldige invulling van de Open Science benadering waarin kansen en de uitdagingen worden meegenomen. Nederland is hierin koploper maar er is aandacht nodig voor bijvoorbeeld de impact op de wetenschapswereld zelf, privacy, publiek-private samenwerking en de geopolitieke dimensie. Dat laatste speelt zeker een rol bij de ontwikkelingen van specifieke sleuteltechnologieën als AI en Quantum.

We vragen de Tweede Kamer de MOCW te vragen of en op welke wijze rekening wordt gehouden met geopolitieke aspecten bij Open Science en de mate waarin de belangen van het bedrijfsleven bij publiek-private samenwerking zijn geborgd.

Wij verzoeken u onze reactie te betrekken bij uw inbreng in het Algemeen Overleg. Voor vragen kunt contact opnemen met Thomas Grosfeld (e-mail: grosfeld@vnoncw-mkb.nl, telefoonnummer 070-3490415).

Een afschrift van deze brief is gestuurd naar de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat.

Hoogachtend,

Mw. G. Dolsma
Directeur Economische Zaken